

אייכמן רצח - בכר גבה את הכסף - והשניים עבדו בתיאום

זה היה מקור המיליונים, אותם מסרה האנוני בראנד לקלאגס. אייכמן הבטיח לשלוח מיטען של כמה מאות יהודים לחוף-לארץ, אל ארץ ניטראלית. 150 האנשים שנכנסו לרשימה (אך גם מאות האחרים, ששילמו את המחיר ושלא נכללו ברשימה הסופית) - משלמים עבור העניים, שגם אותם הוחלט להציל. כעבור חודשים נשלחו 1684 איש ואשה אל החופש - ועוד כיום, כעבור עשרים שנה, מתפאר בכר כי הציל אותם.

מפתח מפלגתי על סף המוות

מה הציל איש הסיס קורט בכר את היהודים? מן הפעולה שבוצעה אותה שעה על-ידי ידידו וחברו, איש הסיס אדולף אייכמן. כי באותה שנה פעלה מכונית-השמדה של אייכמן במלוא הקיטור. מזה שלושה חודשים, מאז חדר הצבא הגרמני להונגריה (תוך הסכמה-מאונס מצד השליט ההונגרי) הוכן הכל להשמדה. היהודים רוכזו בגטאות, חויבו לשאת את הטלאי הצהוב, רבבות רבות מעריהשדה כבר נשלחו לאושוויץ. יהודי בודפשט ידעו כי גם תורם עומד להגיע. על כן הם לחמו על המקומות ברכבת ההצלה.

אייכמן השמיד - בכר גבה כסף. הסחיטה עזרה להשמדה, כי השאיפה שרד של תקווה ליהודים, ומנעה בעדם מלעשות מעשי-יאוש. ואילו דהשמדה עזרה לסחיטה - כי ככל שגבר הפחד, כן עלה מחיר ההצלה.

מה המהי? תחילה דרש אייכמן משאית אחת עבור כל מאה יהודים. אולם משנסתבר כי אין ליהודים אפשרות לספק משאיות, נאלץ אייכמן להסכים לקביעת מחיר של כסף. כתב קסטנר בדי"ח שלו, אחרי המלחמה: "מזר הדבר כי אייכמן היה זול יותר. תחילה דרש 200, לאחר מכן 500 דולאר לראש. המחלקה הכלכלית של בכר דרשה 2000 דולאר לראש. לבסוף קבע הימלר עצמו מחיר של 1000 דולאר לראש."

אבל ועדה-ההצלה לא רצה להציל רק את העשירים. הוא רצה להציל גם את חסרי-האמצעים, ובעיקר את עסקני המפלגות היהודיות השונות. על כן נקבעה שיטה: העשירים ישלמו בשביל העניים. העשירים ידרשו לשלם את כל אשר יש להם - ובהתאם לסכום שיצטבר, ירכשו חיי יהודים, בתעריף של יהודי אחד לכל 1000 דולאר שנוסף. בסוף נטעו 1684 יהודים ברכבת-ההצלה. 150 מקומות ניתנו לעשירים ששילמו את כל מחיר המישלוח. שאר המקומות חולקו לפי השיטה הציונית המקודשת: המפתח המפלגתי. כדוכן אחוזים לאנשי מפא"י, כדוכן אחוזים למזרחי, כדוכן אחוזים לרביזיוניסטים, כדוכן אחוזים לאגודת ישראל. נקבע גם מפתח מסויים לחלוקת המקומות בין היהודים ההונגריים ובין הפליטים שבאו להונגריה מארצות אחרות. כשם שחולקו בשנתו מישרות ומשכורות בסגנון הציוני, כן חולקו עתה חיים, פשוטו כמשמעו. מפלגות - על סף תא-הגאזים. זהו, אם כן, מקור יוצר הוזהב ואבני-החן, שבכר נשא עמו עד היום האחרון.

איך הגיעו מוזדות הוזהב, אבני-החן והמטבעות לידי קורט בכר? מה מקורם של המיליונים, שנמצאו ברשותו הפרטית ביום סיום המלחמה? כיצד נוצר האוצר האדומי, שעלם כימעט כולו בדרכו מבכר - דרך המישל הצבאי האמריקאי - אל הסוכנות היהודית?

התשובה הפשוטה ביותר היא: שוד. אולם אלוף-מישנה הסיס קורט בכר לא היה סתם שודד. הוא היה חלק ממנגנון שטני, שעסק בעת ובעונה אחת ברצח, בשוד ובסחיטה. אחד הבקרים היה סגן-אלוף אדולף אייכמן. ואילו בכר היה לגל מרכזי של מכונה זו. הוא היה הממונה על הסחיטה.

ד"ר זוהב

עשרים ביוני, 1944. הגברת האנוני אשתו של יואל (וכיום תושבת יד-אליהו בתל-אביב) סחבה, יחד עם הד"ר קסטנר ואיש שני, שלוש מוזדות כבדות אל הר-השואבים. שם, בשכונת החווילות המהודרת של בודפשט, נמצאו כמה משרדי הסיס. חוץ מאדולף אייכמן שכן שם גם ראש שרות-הבטחון של הסיס בעיר, הסרן קלאגס. הגברת בראנד הביאה את המוזדות לקלאגס, כדי להצילם מידי המיטרה ההונגריה. כי החוק ההונגרי חשד קבע שאסור ליהודים להחזיק בתפציר-ערך. ואילו ההסכם שהושג מראש בין הגרמנים וההונגרים קבע שכל רכוש היהודים יפול לידי ההונגרים.

מאת
קורט אמנר
בשיתוף פעולה עם יואל בראנד
כל הזכויות בעברית שמורות © העולם הזה

אולם שלוש מוזדות אלה - אסור היה להן ליפול לידי ההונגרים. כי הן הכילו את הכיפור, שנועד לקנות את חיייהם של יהודים. לקנותם מידי הגרמנים, מידי אייכמן. במוזדות אלה היו מיליונים. בין השאר: 200 אלף דולאר, 100 אלף פראנקים שווייציים, 500 לירות אנגליות, 700 לירות מיצריות, כמויות של זהב ופלטנינה. 188 אבני-חן גדולות, ניירות-ערך, שעוני זהב ופלטנינה וכסף הונגרי בסך 13.5 מיליון פגיו.

הצלה בתשלומים

חלק ממנו החזיר לעורך-הדין שוייגר. אך איש אינו יודע איזה חלק. ברור רק שהיה זה חלק קטן. כבר בקיץ 1944 היה נכוש הרויכוח על ערך האוצר שנמסר לבכר על-ידי האנוני בראנד וקסטנר. במפקדת הסיס בבודפשט כונסה ועדה מעורבת, נאצית-יהודית, להערכת הרכוש שבכר נמסר. היה קיים פער רב ביחוד לגבי הערכת אבני-החן והתכשיטים. חוץ מזה תבע בכר להעריך את ערך הכסף ההונגרי על פי מחירי השוק השחור, בעוד שהיהודים ביקשו להסתמך על השער הרישמי. ההערכה נמשכה זמן רב. כל יום נבחנה כמויות קטנות. בתום כל יום נסגר הכל שוב במוזדות, והוחזר לשמירה לידי מפקד הסיס. בסוף קבע נציג הסיס כי ערך האוצר מגיע ל-3.2 מיליון פראנקים שווייציים. הדבר לא סיפק את בכר. הוא שלח נציג אחר, ממקורביו, שהוריד את הסכום במיליון פראנקים נוספים. ואילו הנציגים היהודיים קבעו את הערך ב-7.2 מיליון פראנקים שווייציים - פי שלושה יותר מן ההערכה הנאצית הסופית.

רכבת-ההצלה, שיצאה בינתיים מבודפשט, הובילה 1684 יהודים. במחיר של אלף דולאר לראש, זהו סכום של 1,684,000 דולאר (כ-7 מיליון פראנקים שווייציים). משמע: המחיר שולם. אולם לפי ההערכה של בכר נישארו היהודים "חייבים" חמשה מיליון פראנקים שווייציים - דבר שפתח את הפתח לסחיטה בלתי-מוגבלת. הקורא יזכור: אחרי המלחמה טענה הסוכנות היהודית כי כל אוצר בכר, שנמסר לידיה, הגיע רק לסכום של 50 אלף דולאר. משמע: רק שלושה אחוזים מן הסכום ששולם אז לבכר. בפעם הראשונה בלבד, מבלי לקחת בחשבון את כל שאר התשלומים, שהגיעו למיליונים. ואילו בכר טוען עוד היום כי החזיר ליהודים, באמצעות שוייגר, את כל האוצר כולו.

רמאות בתעודות-חסות

בר ואנשיו מצאו הרבה דרכים אחרות לסחוט כספים. אכן, קל לעשות עסקים באווירה של רצח יומיומי. למשל: בכר הכין רשימה של בני-חסותו האישיים, והכריח את ועדה-ההצלה להכליל אותם ברכבת-ההצלה. מאנשי-חסות אלה גבה בכר את הכופר האישי - אלף דולאר לראש. מספרם הגיע ל-50. אך הם נכללו במספר הכללי של משלוח, שעבורו שילמה הוועדה אלף דולאר לראש. משמע: עבור 50 אלה שולם המחיר פעמיים - רווח נקי של 50 אלף דולאר. לכיסו של מי ניכנס הכסף? לפני כמה שנים הגיש יהודי אחד, בשם אלכסנדר קליין, תביעה אורזית נגד קורט בכר, על סך 18 אלף דולאר. בפני בית-המשפט בפראנקפורט טען כי שילם סכום זה לבכר עבור הצלת אחיו ומשפחתו, שהושמדו בכל זאת. אולם בינתיים נפטר קליין, והתביעה בוטלה - אחרי שבכר שילם ליורשיו סכום שנשמר בסוד. אין זה מיקרה יחיד, כמוכן. מספר הסוחר היהודי יוליוס לינק, החי כיום בפראנקפורט:

...כשעות הראשונות של כניסת הגרמנים להונגריה אסר הגסטאפו כמעט את כל היהודים הבולטים במשך ובהיציבור... כעבור כמה ימים נרמו לאותם שטרם נאסרו, כי כדאי להם להסתדר עם הגסטאפו על-ידי תשלום סכום גדול, או אספקת סחורות חשובות. תמורת תשלום כזה ישתחררו אותם מן החובה לשאת טלאי צהוב ומשאר הפעולות הנאציות, ויעניק להם תעודות-חסות... לינק התחייב לשלם למחלקה הכלכלית של הסיס, בהנהלת קורט בכר, 100 אלף פראנקים שווייציים, בתשלומים חודשיים של 15 אלף, נוסף על כמות גדולה של שמיכות צמר. ניתנה לו תעודת-חסות לחודש אחד, ונקבע שהתעודה תוארך מחדש בכל חודש, בעת התשלום החודשי. תעודת-החסות כללה את לינק עצמו, אשתו, אחיו, ושתי נשים אחרות שגרו אצלו.

הקטעים המודפסים באותיות דקות אינן מופיעות בסידרה בעתון השווייצ, אלא נוספו כחומר-דקור לקורא הישראלי. * היהודים שילמו לבכר שלושה מיליון דולאר נוספים, תמורת רכבת-ההצלה שניה של 3000 איש - אך רכבת-זו לא יצאה מעולם.

כותרת בשווייץ

כך הופיע החלק הראשון של הסידרה, בשבועון השווייצ, וי אונז אר. הכותרת היא: "אדוני הרייכס-פירר, הריני הצייתי ביותר שלך, בכר". משמאל, על רקע תמונה ממחנה-מוות, הפגיון שהיה חלק ממדי הסיס. שטרות-כסף, פחדמת רודף את כולם. הם פוחדים מפני הגירוש, מפני תא-הגאזים של אושוויץ. בחדר זה נדלק ניצוץ של תקווה להצלה מפני המוות. כאן נמכרים מקומות ברכבת אל החופש, אל ארץ-ישראל או ספרד. במהירות-הבזק נפוצה השמועה בין יהודי בודפשט. והשמועה נכונה. מוכרים מאה מקומות. לאחר מכן עולה המספר ל-150. אולם מספר דורשי המקומות, לעצמם ולמשפחותיהם, מגיע לאלפים רבים. הם מוטרדים את רכושם, וזורקים אותו על השולחן, צועקים, בוכים ומייללים. השמות נרשמים ברשימה, נמחקים כשאחרים משלמים יותר, נרשמים שוב, נמחקים שוב. במשך ימים סוער המאבק סביב 150 המקומות. הבחירה נקבעת לא רק על פי גובה הסכום, אלא גם על פי טיב הקשרים לעסקן יהודי זה או אחר.